

دیدگاه های شورای عالی انقلاب فرهنگی، کمیسیون علمی فرهنگی اجتماعی و معاونت اجتماعی قوه قضائیه

شورای عالی انقلاب فرهنگی

چکیده

از آنجائیکه قطب الرحای جوامع بشری در طول تاریخ نهاد خانواده بوده و آثار تربیتی و فرهنگی حاکم بر این نهاد چهره جامعه را ترسیم و تعریف و تبیین می نماید؛ لذا جامعه شناسان کارکرد جامعه را بر اساس کارکرد خانواده تعریف و تشریح می نمایند. از اینرو در اسلام برای اصلاح جامعه توجه خاصی به کانون خانواده داشته و آنرا مقدس دانسته و برای آن حقوقی را تعریف، و اصولی را برای آن تدوین و تاکید نموده است. در نظام مقدس جمهوری اسلامی نهادهای حاکمیتی مبتنی بر قوانین و احکام بالادستی دیدگاهها و راهبردهای خود را برای رشد و حرکت و بالندگی خانواده اسلامی تدوین و بیان نموده اند که در این مبحث به بیان دیدگاه های شورای عالی انقلاب فرهنگی، کمیسیون علمی، فرهنگی اجتماعی و قوه قضائیه پرداخته شده است.

واژگان کلیدی

خانواده، تاریخ، حقوق، رشد، حاکمیت

الف) اهداف و اصول تشکیل خانواده و سیاست‌های تحکیم و تعالی آن

خانواده از ابتدای تاریخ تاکنون در بین تمامی جوامع بشری، به عنوان اصلی‌ترین نهاد اجتماعی؛ زیربنای جوامع و منشأ فرهنگ‌ها، تمدن‌ها و تاریخ بشر بوده است، پرداختن به این بنای مقدس و بنیادین و حمایت و هدایت آن به جایگاه واقعی و متعالی‌اش، همواره سبب اصلاح خانواده بزرگ انسانی و غفلت از آن موجب دور شدن بشر از حیات حقیقی و سقوط به ورطه هلاکت و ضلالت بوده است.

اسلام به عنوان مکتبی انسان‌ساز بیشترین عنایت را به تکریم، تنزیه و تعالی خانواده دارد و این نهاد مقدس را کانون تربیت و مهد مودت و رحمت می‌شمرد و سعادت و شقاوت جامعه انسانی را منوط به صلاح و فساد این بنا می‌داند و هدف از تشکیل خانواده را تأمین نیازهای مادی، عاطفی و معنوی انسان از جمله دستیابی به سکون و آرامش برمی‌شمارد. دستیابی به این اهداف والای مکتب اسلام و حفظ و حراست دقیق و مستمر از آن، نیازمند توجه جدی به خانواده و پیاده کردن قوانین مربوط به آن در اسلام است و ضروری است کلیه برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌ها در تمام سطوح، حق‌مداران و ملهم از نگرش توحیدی و در راستای تعالی و مصالح خانواده باشد.

شورای فرهنگی - اجتماعی زنان براساس بند سوم شرح وظائف خود مبنی بر «سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی جهت تقویت نهاد مقدس خانواده بر مبنای آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و استوار ساختن روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی» و نیز با بهره‌گیری از قرآن و سنت، قانون اساسی و دیگر قوانین جاری در نظام اسلامی ایران و رهنمودها و فرمایشات حضرت امام خمینی (ره) و بیانات روشنگرانه مقام معظم رهبری در مورد خانواده، اقدام به تهیه سیاست‌های تشکیل، تحکیم و تعالی خانواده نموده است.

تعریف خانواده:

خانواده گروهی است متشکل از افرادی که از طریق نسب یا سبب و رضاع با یکدیگر به عنوان شوهر، زن، فرزندان، مادر، پدر، برادر و خواهر در ارتباط متقابلند و فرهنگ مشترکی پدید آورده و در واحد خاصی به نام خانواده زندگی می‌کنند.
اصول و مبانی:

۱- نظام زوجیت از ارکان عالم خلقت و از آیات و نشانه‌های الهی است و وحدت زن و مرد در ابعاد انسانی و اختلاف آنها در بعد بشری از شاهکارهای خلقت و موجب تداوم و تکامل حیات آنان می‌باشد؛

- ۲- زن و مرد بر اساس حکمت الهی با لحاظ تفاوت‌های طبیعی آنها باید از حقوق انسانی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی عادلانه برخوردار شوند؛
- ۳- خانواده واحد بنیادین جامعه و کانون اصلی رشد و تعالی انسان است، قوانین و مقررات و برنامه‌های کشور باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، حمایت و پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد؛
- ۴- نتایج ازدواج ایجاد مؤدت، رحمت و آرامش میان زن و شوهر است و با تکریم و احسان توسط فرزندان و رحمت و تربیت توسط والدین تداوم و تکامل می‌یابد؛
- ۵- اعضای خانواده بویژه والدین نسبت به حفظ حرمت و صیانت خانواده از آفات و آسیب‌ها و توانا نمودن اعضا در ابعاد شناختی و رفتاری جهت هدایت آنها در مسیر الهی الله و حصول به حیات طیبه مسئول می‌باشند؛
- ۶- تربیت و عواطف اجتماعی به عنوان مهمترین ویژگی‌های نظام انسانی از خانواده نشأت می‌گیرد و توجه به نقش محوری زن به عنوان محور عاطفه و تربیت و نقش محوری مرد در امر تربیت و تأمین معیشت و اداره زندگی، امری ضروری است.
- اهداف:
- ۱- تحقق دیدگاه اسلام در خصوص اهمیت جایگاه، منزلت و کارکردهای خانواده در نظام اسلامی؛
 - ۲- حمایت از تشکیل، تحکیم و تعالی نهاد خانواده و پیشگیری از تزلزل و فروپاشی آن؛
 - ۳- ارتقاء سطح فرهنگی و تربیتی اعضای خانواده به منظور ایفای نقش آن در سلامت و بهبود فرهنگی جامعه؛
 - ۴- همگرایی و هماهنگی در کلیه سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌ها در موضوع خانواده به منظور بهبود وضعیت تشکیل، تحکیم و تعالی خانواده؛
 - ۵- آگاهی افراد خانواده نسبت به حقوق و وظایف یکدیگر و زدودن نگرش‌های غلط جامعه؛
 - ۶- گسترش و تعمیق ارزش‌های اصیل اسلامی در خانواده برای تربیت نسل سالم، با ایمان، مسئول و مؤثر در رشد خود، خانواده و جامعه؛
 - ۷- ایمن سازی خانواده از آسیب و بحران‌های اجتماعی و حمایت از خانواده‌های آسیب‌دیده؛

هدف اول

تحقق دیدگاه اسلام در خصوص اهمیت جایگاه، منزلت و کارکردهای خانواده در نظام اسلامی

راهبردها:

- ۱- ترسیم الگوی خانواده متعادل و تبیین ویژگی‌های الگویی خانواده آرمانی در اسلام؛
 - ۲- تحکیم مبانی اعتقادی خانواده و تواناسازی آن در ابعاد شناختی و اخلاقی جهت هدایت خانواده در مسیر الهی و تقویت فرهنگ اسلامی؛
 - ۳- توسعه آگاهی‌های جامعه و اعضای خانواده نسبت به اهمیت، کارکردها و تأثیر آن بر بنیان‌های شخصیت فرزندان و توسعه انسانی جوامع به عنوان عامل مهم انتقال فرهنگ و ارزش‌ها؛
 - ۴- ارتقای امنیت و تأمین نیازهای مادی، معنوی و مصونیت بخشی خانواده در ابعاد فرهنگی، روانی، اقتصادی و اجتماعی؛
 - ۵- تأمین نیازهای مادی، معنوی، عاطفی فرزندان در خانواده به منظور افزایش احساس تعلق اعضای خانواده به یکدیگر؛
 - ۶- تأمین و ارتقاء سلامت روحی، جسمی، اجتماعی زنان در مراحل مختلف زندگی و ایجاد تسهیلات مورد نیاز و ارائه خدمات مناسب در این مراحل (دوران بارداری، تغذیه، نوع کار، حضانت کودک و...)
 - ۷- تقویت شخصیت و جایگاه واقعی زن و مرد به عنوان پدر، مادر و همسر و توجه به نقش اساسی آنها در توسعه انسانی و تربیت نسل بالنده در خانواده؛
 - ۸- توسعه آگاهی زنان و اعضای خانواده در خصوص ایجاد الگوی صحیح اقتصادی و تنظیم درآمدها و هزینه‌های خانواده و تأثیر آن بر اقتصاد کشور.
- سیاست‌های اجرایی:
- معرفی و ارائه الگو از زنان و مردان موفق جامعه، با لحاظ موفقیت آنها در نقش مادری، پدری و همسری؛
 - تکریم و تجلیل از خانواده‌های ایثارگر انقلاب اعم از شهدا، جانبازان، اسرا و تأمین نیازهای مادی و معنوی آنان؛

- تکریم و بزرگداشت خانواده از طریق تخصیص ایامی از سال به خانواده و معرفی خانواده‌های نمونه؛
- هدایت زنان در پذیرفتن نقش‌های اجتماعی هماهنگ با نقش مادری و همسری به منظور ارج‌گذاری و کارآمدسازی فعالیت‌های خانوادگی؛
- ترسیم کارکردهای زیستی، تربیتی، روانی و عاطفی خانواده به عنوان مهمترین بستر رشد فرهنگی جامعه از طریق رسانه‌ها و کتب درسی؛
- بازنمایی روحیه همکاری و وفاداری متقابل زن و مرد در زندگی مشترک و بحران‌های خانوادگی و پرهیز از ترویج روحیه مردستیزی و یا زن‌ستیزی در برنامه‌ها؛
- بازنمایی ضرورت توجه والدین نسبت به تخصیص زمان کافی جهت تربیت فرزندان و تأمین نیازهای عاطفی آنان و بیان پیامدهای بی‌توجهی به این امر؛
- آگاهی بخشی زنان در خصوص تأثیر تغذیه مناسب، ورزش و رعایت بهداشت و تأمین سلامت جسمی و نشاط روحی و برنامه‌ریزی دولت جهت تأمین آنها؛
- ایجاد روحیه پس‌انداز و آینده‌نگری در خانواده بر محور قناعت و ایجاد مراکز مناسب جهت انجام فعالیت‌های تولیدی و خود اشتغالی در کنار وظائف خانه‌داری جهت کمک به اقتصاد خانواده

هدف دوم

حمایت از تشکیل، تحکیم و تعالی نهاد خانواده و پیشگیری از تزلزل و فروپاشی آن.

راهبردها:

- ۱- تسهیل در امر ازدواج به عنوان پیمان الهی و تشویق جوانان به تشکیل خانواده همراه با تعدیل توقعات و کاهش تشریفات و تأثیر آن بر صیانت نفس و سلامت فرد و جامعه؛
- ۲- توسعه آگاهی‌های جوانان در خصوص نقش تناسب اعتقادی و فرهنگی زوجین در ایجاد تفاهم و تحکیم خانواده و روش‌ها و معیارهای شرعی انتخاب همسر؛
- ۳- توسعه نقش سازنده، هدایتی و حمایتی والدین در امر ازدواج جوانان و حفظ تناسب فرهنگی خانواده‌ها؛
- ۴- توسعه و جهت‌دهی نظام آموزشی با توجه به نقش‌ها و ویژگی‌های مشترک و اختصاصی زنان و مردان و توانمند کردن دختران جهت ایفای نقش مادری و همسری و پسران جهت ایفای نقش پدری و آموزش روابط حقوقی آنها به یکدیگر؛

- ۵- توسعه آگاهی‌های زوجین نسبت به تأثیر روابط جنسی سالم در تقویت پیوندهای عاطفی، نشاط روحی و افزایش رضایت‌مندی آنان از زندگی و اختصاص علائق زوجیت به همسر قانونی؛
- ۶- افزایش آگاهی‌های زوجین در زمینه حقوق و تکالیف یکدیگر، احکام زناشویی و تنظیم خانواده، تلطیف روابط حقوقی توأم با حسن خلق و معاشرت؛
- ۷- اصلاح الگوی مشارکت و نقش‌های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی زنان متناسب با نقش‌های خانوادگی آنان با حفظ ارزش‌ها و منزلت زن؛
- ۸- تقویت اخلاق، معنویت، محبت و صمیمیت در روابط اعضای خانواده؛
- ۹- اتخاذ تدابیر مناسب جهت اصلاح قوانین و ساختارهای حقوقی، اقتصادی و فرهنگی برای پیشگیری از وقوع طلاق؛
- ۱۰- اتخاذ تدابیر مناسب جهت پیشگیری از اعمال هرگونه خشونت علیه اعضای خانواده؛
- سیاست‌های اجرایی:**

- حمایت از ایجاد تشکلهای غیردولتی و مردمی با محوریت مؤسسات و شخصیت‌های علمی و مذهبی و استفاده از مشارکت زنان در راستای حمایت از تشکیل خانواده در این تشکلهای؛
- انجام فعالیت‌های فرهنگی و تبلیغی در امر آسان‌سازی ازدواج با رویکرد فرهنگی، با مشارکت کلیه دستگاه‌های تبلیغی و فرهنگی کشور و نمایش معایب زندگی در مجرد و تنهایی؛
- ایجاد تسهیلات لازم جهت حمایت مادی و معنوی خصوصاً از خانواده‌های جوان در دوران تحصیل و سربازی؛
- تقویت مشارکت خانواده‌ها و اقدام در تأمین نیازهای اقتصادی و مادی زوج‌های جوان به هنگام ازدواج؛
- ترویج دیدگاه‌های صحیح اجتماع در خصوص تقلیل هزینه‌های ازدواج از قبیل جهیزیه سبک، مهریه متناسب و کاهش هزینه‌های جشن ازدواج و پرهیز از تحمیل هزینه‌های سنگین؛
- توسعه مراکز رسمی آموزشی و مشاوره خانواده قبل و بعد از ازدواج با حمایت‌های دولت؛

- تواناسازی اعضای خانواده از طریق کسب مهارت‌های لازم، به منظور تأمین نیازهای اساسی خانواده از طریق نظام آموزش رسمی و فرهنگ عمومی؛
- فرهنگ سازی و آموزش درخصوص گسترش فرهنگ عفاف و پای‌بندی‌های اخلاقی به منظور تحکیم بنیان خانواده و جلوگیری از بروز ناهنجاری‌های اجتماعی؛
- پیشگیری از مفاسد اخلاقی و اجتماعی و مبارزه قانونی با عوامل اصلی مفسده‌انگیز به منظور حفظ کیان خانواده؛
- ایجاد و توسعه مراکز امداد و ارشاد در کنار دادگاه‌های خانواده و تقویت آنها؛
- بازنمایی متناسب از نقش‌های متنوع و کارآمد زنان در ایجاد نگرش متعادل بین نقش‌ها و مسئولیت‌های خانوادگی و اجتماعی آنان؛
- تشویق و ترغیب خانواده‌ها به داوری خویشان و ارائه مشاوره به آنان در اختلافات خانوادگی و ارائه الگوهای قضاوت بی‌طرفانه در بین زوجین؛
- افزایش و تقویت مراکز مشاوره ژنتیک و بیماری‌های خطرناک و انجام آزمایش‌های پزشکی قبل از ازدواج جهت اطلاع از وضعیت جسمانی و روانی زوجین؛
- برخورد قاطعانه دستگاه انتظامی و قضایی با بزهکاران و عوامل اصلی جرم‌زا به عنوان تهدید کننده استحکام خانواده؛
- ارزیابی و بازنگری قوانین موجود و تدوین قوانین حمایتی لازم و اتخاذ تدابیر مناسب جهت نظارت بر حسن اجرای قوانین جهت تحکیم بنیان خانواده؛
- شناساندن عوارض و پیامدهای منفی ناشی از طلاق به زوجین و تأکید بر تشکیل خانواده در مورد زنان بیوه و بی‌سرپرست؛

هدف سوم

ارتقای سطح فرهنگی و تربیتی اعضای خانواده به منظور ایفای نقش آن در سلامت و بهبود فرهنگی جامعه

راهبردها:

- ۱- تبیین نگاه نظام مند دین درخصوص جایگاه زن در خانواده و تأکید بر ارتقاء نقش زن در تربیت و فرهنگ سازی و استحکام و پویایی خانواده و اجتماع؛
- ۲- هماهنگی و توسعه کمی و کیفی فعالیت‌ها و تولیدات کلیه نهادهای فرهنگی و گروه‌های مرجع به منظور ارتقای جایگاه و نقش خانواده؛
- ۳- توسعه تحقیقات در خصوص مسائل و مشکلات خانواده و کارکردهای آن و انعکاس

- یافته‌های آن به جامعه، مسئولین و برنامه‌ریزان کشور ؛
- ۴- توسعه آگاهی‌های خانواده جهت حفظ حرمت اعضای خانواده بویژه سرپرستی، نگهداری و تأمین معاش پدر و مادر ناتوان و از کار افتاده؛
- ۵- توسعه و ترویج وجوه مثبت آداب و سنن ملی و محلی در ارتباط با خانواده به منظور ارتقاء فرهنگ خانواده و جامعه؛
- ۶- توسعه فرهنگ ساده زیستی، قناعت، خوداتکایی، تولید و ارائه الگوی مناسب مصرف به منظور تصحیح فرهنگ اقتصادی خانواده ؛

سیاست‌های اجرایی:

- آموزش زنان و مردان درخصوص اهمیت نقش آنان در تربیت فرزندان متناسب با مقتضیات زمان و مراحل مختلف رشد آنان؛
- بررسی الگوهای ارائه شده از زنان و خانواده در انواع فیلم‌های سینمایی، مطبوعات، کتب و سایر رسانه‌ها و میزان تأثیر آنها در افزایش ناهنجاری‌های فرهنگی و اخلاقی و ارائه راهکارهای مناسب جهت اصلاح گروه‌های مرجع؛
- بررسی و شناخت مسائل و مشکلات فرهنگی، حقوقی و اقتصادی اعضای خانواده ؛
- بازنمایی و ریشه‌یابی صحیح و اصولی علل گسست فرهنگی بین نسل‌ها از طریق تحقیقات جامع ملی و استفاده از یافته‌های تحقیقات به ویژه در تولیدات فرهنگی و هنری؛
- تبیین و احیای فرهنگ احترام به پدر و مادر و قدرشناسی و حمایت از آنها همراه با حفظ کرامت سالمندان در برنامه‌های رسانه‌ها؛
- تأمین امکانات لازم جهت بهره‌برداری بهینه از اوقات فراغت و ارتقاء فرهنگی اعضای خانواده؛
- کاهش تبلیغات تجاری و مصرفی رسانه‌ها به منظور جلوگیری از ترویج روحیه مصرف‌گرایی؛
- تشویق زنان به استفاده بهینه از دارایی و اندوخته شخصی در چرخه اقتصادی خانواده و کشور؛

هدف چهارم

همگرایی و هماهنگی در کلیه سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌ها در موضوع خانواده به منظور

بهبود وضعیت تشکیل، تحکیم و تعالی خانواده

راهبردها:

- ۱- اولویت دادن به خانواده به عنوان بنیادی‌ترین نهاد اجتماعی جامعه و توجه به مصالح آن در سیاست گذاری، قانون گذاری و برنامه‌ریزی‌های مرتبط و مؤثر در خانواده؛
- ۲- ضرورت نگاه نظام‌مند برنامه‌های توسعه کشور نسبت به تقویت نهاد خانواده و بهینه‌سازی کارکردهای آن بر اساس الگوی اسلامی؛
- ۳- تقویت نگاه دینی و علمی در امر برنامه‌ریزی کلان کشور با رویکرد به امور زنان و کارآمد ساختن خانواده؛

سیاست‌های اجرایی:

- استفاده از سازوکار مناسب توسط دولت با هدف برنامه‌ریزی و ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌های مختلف درخصوص اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های مرتبط با خانواده؛
- تعیین شاخص‌ها و ارزیابی کمی و کیفی برنامه‌های توسعه کشور و سنجش عملکرد دستگاه‌های اجرایی و پیشرفت‌ها بر اساس نگاه منسجم و استوار به خانواده متعادل و مطلوب؛

هدف پنجم

آگاهی افراد خانواده نسبت به حقوق و وظائف یکدیگر و زدودن نگرش‌های غلط جامعه
راهبردها:

- ۱- توسعه مشارکت اعضاء خانواده در تصمیم‌گیری‌ها و تقویت روحیه مسئولیت‌پذیری، تعاون و همکاری اعضاء خانواده؛
- ۲- توسعه آگاهی‌های عمومی نسبت به الزامات شرایط اجتماعی و نقش‌های اعضاء خانواده و انعطاف آنان نسبت به انتظارات متقابل در جهت تحکیم خانواده؛
- ۳- ارتقاء آگاهی و اصلاح نگرش جامعه و خانواده درخصوص حقوق و مسئولیت‌های زنان در خانواده؛

سیاست‌های اجرایی:

- اصلاح کتب درسی، متون آموزشی و تولیدات فرهنگ عمومی در جهت آموزش آداب و اخلاق اسلامی و تبیین وظائف و حقوق اعضاء خانواده نسبت به یکدیگر؛
- ترسیم آثار منفی ناشی از عدم آشنایی اعضاء خانواده نسبت به حقوق و وظائف

خانوادگی و اجتماعی یکدیگر و تأثیر آن در ناکارایی و تزلزل خانواده؛

- انتقال فرهنگ کار، ابتکار و مسئولیت‌پذیری به فرزندان خانواده و تقبیح روحیه کاهلی و بیکاری در بین آنان؛

- توجه به آثار مثبت و منفی جهانی شدن در امر تشکیل خانواده.

هدف ششم

گسترش و تعمیق ارزش‌های اصیل اسلامی در خانواده برای تربیت نسل سالم، با ایمان، مسئول و مؤثر در رشد خود، خانواده و جامعه

راهبردها:

۱- هدایت و ترغیب زوجین، جهت تقویت ایمان مذهبی و فرهنگ اسلامی، آشنایی با تکالیف و آداب قبل از بارداری، دوران بارداری و شیوه‌های صحیح تربیت فرزندان در مقاطع مختلف سنی آنان؛

۲- توسعه آگاهی والدین به منظور تأمین حقوق فرزندان در زمینه تغذیه، سلامت جسمانی و روانی، تربیت و برخورداری آنان از رفتار عادلانه والدین؛

۳- کمک به والدین جهت رشد و آماده‌سازی فرزندان خود در راستای پذیرش و ایفای مسئولیت‌های فردی، خانوادگی و اجتماعی خود؛

۴- توجه جدی و تقویت نقش الگویی والدین در تربیت صحیح فرزندان.

سیاست‌های اجرایی:

- تبیین آثار مثبت تربیت مذهبی فرزندان در پیشبرد جامعه؛

- بازنمایی اثرات مثبت رعایت عدالت بین فرزندان و ضرورت اجتناب از هرگونه تبعیض براساس جنسیت؛

- نشان دادن نمادهایی از رفتار، سلوک و روحیات مذهبی پدر و مادر و تأثیر آن در تربیت و انتقال مفاهیم دینی به فرزندان؛

- افزایش سطح آگاهی زنان و دختران نسبت به فرائض دینی و عمل به آنها بر اساس درک عمیق، عالمانه و آگاهانه و نشان دادن آثار التزام عملی به آن با پرهیز از ارائه تصنعی اعمال عبادی؛

- تقویت ارتباط خانواده با نهادهای آموزشی و پرورشی و ایجاد هماهنگی بیشتر در بین

آنها به منظور ایفای نقش بهتر در تربیت فرزندان.

هدف هفتم

ایمن سازی خانواده از آسیب و بحران‌های اجتماعی و حمایت از خانواده‌های آسیب دیده

راهبردها:

- ۱- ارتقاء آگاهی اعضای خانواده نسبت به هنجارها، ناهنجاری‌ها و آسیب‌های اجتماعی و خانوادگی به منظور برخورد صحیح با مشکلات و بحران‌های زندگی
- ۲- محافظت و جلوگیری از آسیب‌پذیری خانواده، از طریق مبارزه همه جانبه با ناهنجاری‌ها و آسیب‌های اجتماعی (اعتیاد، طلاق، فرار و...)
- ۳- اتخاذ تدابیر مناسب جهت حمایت از خانواده‌های آسیب‌دیده و کاهش ضایعات ناشی از بحران‌های خانوادگی و اجتماعی؛
- ۴- حمایت از زنان و کودکان در برابر هرگونه تعرض نسبت به حقوق آنان توسط اعضای خانواده و ناهنجاری‌های رفتاری

سیاست‌های اجرایی:

- آموزش‌های لازم به دختران و پسران در زمینه انتخاب همسر با در نظر گرفتن سلامت دینی، فکری، جسمی و روانی یکدیگر به منظور پیشگیری از بروز آسیب‌های اجتماعی در زندگی؛
- بررسی علل افزایش ناهنجاری‌های فرهنگی و اخلاقی در بین اعضای خانواده و ارائه راهکارهای مناسب جهت رفع آن؛
- آموزش اعضای خانواده در جهت حل منطقی مشکلات خود قبل از مراجعه به سازمان‌ها و مراجع قانونی؛
- تدوین قوانین حمایتی و گسترش پوشش کامل بیمه‌های اجتماعی و اقتصادی برای مردان بیکار، زنان بیوه، سالخورده، سرپرست خانوار و کودکان بی‌سرپرست و زنان خانه‌دار؛
- تأمین نیازهای مادی و معنوی خانواده‌های بی‌بضاعت و بی‌سرپرست به ویژه زنان سرپرست خانوار؛
- مقابله با بزه‌کاران اجتماعی، باندهای فساد و فحشاء و متعرضان به نوامیس مردم و مروجین فرهنگ ابتذال با هدف تأمین امنیت و حفظ کیان خانواده‌ها؛
- با تصویب طرح: اهداف و اصول تشکیل خانواده و سیاست‌های تحکیم و تعالی آن در جلسه

۴۶۵ مورخ ۴۸/۴/۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی کلیه دستگاه‌ها و سازمان‌های اجرایی ذیربط موظف خواهند بود در حدود وظایف خود نسبت به تهیه آئین نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و برنامه‌های اجرایی لازم مبتنی بر طرح مذکور اقدام نموده و گزارش فعالیت‌های انجام شده را سالیانه به هیئت نظارت و بازرسی شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه نمایند.

ب) سیاست‌های کلی برای تحکیم خانواده

کمیسیون علمی فرهنگی اجتماعی

- ۱- محور قراردادن تحکیم بنیان خانواده در سیاست‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و اجرا.
- ۲- تدوین و ترویج سبک زندگی اسلامی - ایرانی با ایجاد جامعه خانواده‌محور متکی بر فرهنگ و معارف اسلامی.
- ۳- ایجاد سازوکارهای مناسب فرهنگی - اقتصادی و اجتماعی برای تسهیل ازدواج آگاهانه، ساده، بهنگام و پایدار و نهادینه‌سازی خانواده اسلامی در جامعه ایران.
- ۴- صیانت از استحکام، امنیت و پیوند خانواده به عنوان واحد بنیادی و سنگ بنای جامعه اسلامی.
- ۵- تبیین، ترویج و احیای فرهنگ و معارف اسلام (قرآن کریم و سیره پیامبر «ص» و اهل بیت «ع») در خصوص اهمیت ازدواج و تشکیل خانواده و نقش آن در دستیابی به حیات طیبه و سعادت دنیوی و اخروی.
- ۶- اصلاح و تکمیل نظام‌های آموزشی، تبلیغی، اقتصادی، حقوقی و رویه‌های قضایی برای ایجاد جامعه‌ی خانواده‌محور و تقویت نهضت فراگیر ملی برای ازدواج موفق جوانان و تشکیل خانواده اسلامی.
- ۷- برنامه‌ریزی جامع برای کاهش و رفع موانع فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی تشکیل و تداوم خانواده.
- ۸- فراهم ساختن مقدمات لازم برای تبدیل خانواده به کانون آرامش و مرکز تربیت اسلامی و پشتوانه مستحکم برای سلامت، بالندگی، پیشرفت فردی و اجتماعی و اعتلای مادی و معنوی همسران و فرزندان.

- ۹- بازمهندسی فرهنگی و اجتماعی برای رفع تشریفات زائد، تجمل گرایی، اسراف، ممانعت از بالا رفتن سن ازدواج و کلیه عواملی که از دواج جوانان را برای تشکیل خانواده اسلامی با سختی و مشکل مواجه می سازد.
- ۱۰- ارائه و ترویج الگوی صحیح همسریابی متناسب با فرهنگ و ارزش های اسلامی - ایرانی و شرایط زمانی و تحولات پدید آمده در جامعه جهانی.
- ۱۱- شناسایی مستمر عوامل مختل کننده پیوند خانواده و مقابله مؤثر با آسیب ها و عوامل تهدید کننده استحکام و امنیت خانواده.
- ۱۲- فراگیر ساختن آموزش در سطح کشور برای ارتقای مهارت های زندگی و تحکیم مناسبات و استواری روابط خانوادگی متکی بر فرهنگ، اخلاق و حقوق اسلامی.
- ۱۳- مقابله مؤثر و همه جانبه با تهاجم فرهنگی و سرمایه گذاری های دشمن اسلام برای ترویج سبک های زندگی مبتنی بر خانواده زدایی و لابالی گری و گسترش ابتدال و فحشاء.
- ۱۴- نهادینه سازی نقشهای حیاتی و تکالیف و حقوق متقابل اعضای خانواده نسبت به یکدیگر و وضع قوانین و تنظیم شفاف مناسبات حقوقی و مسئولیت های متقابل میان ارکان تشکیل دهنده خانواده (زنان، مردان و فرزندان) مبتنی بر تعالیم اسلام.
- ۱۵- حمایت از نهادهای دولتی و مردمی حامی نهاد خانواده.
- ۱۶- ارتقای کارکردها، منزلت، حرمت و حریم خانواده در جامعه و فرهنگ سازی برای تکریم ارکان تشکیل دهنده خانواده.
- ۱۷- حمایت از عزت و کرامت همسری و ایجاد فضای سالم در روابط اجتماعی زن و مرد در چارچوب تعالیم اسلام و تقویت نقش مادری بانوان در تربیت فرزندان و حفظ بنیان خانواده در حمایت مادی و معنوی از مسئولیت خطیر مادران در تربیت نسل و خانه داری به عنوان ارزش قدسی و یک حرفه تخصصی و آموزش آن در مقاطع تحصیلات تکمیلی.
- ۱۸- طراحی جامع برای رفع نیازهای اساسی جوانان در امر ازدواج بویژه آموزش، اشتغال و مسکن.
- ۱۹- تقویت سازوکارهای ضروری برای استمرار تامین درآمد معقول و مناسب خانوارهای شهری و روستایی با ایجاد اشتغال مولد و بیمه های لازم و تنظیم قدرت خرید.

۲۰- حمایت مادی و معنوی از مسئولیت‌های تربیتی و اقتصادی پدران در تداوم و تحکیم بنیان خانواده و ایجاد تسهیلات لازم برای ایفای بهینه آن.

ج) پیشنهادات معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه

احتراما پیرو جلسه مورخه ۱۹/۴/۴ کمیسیون خاص و هماهنگی آن مجمع عنوان ابلاغی مقام معظم رهبری و ایده‌ها و محورهای پیشنهادی کمیته بانوان و جوانان موارد به شرح ذیل پیشنهاد می‌گردد:

۱- در سیاست‌ها و راهبردها، متن گسترش، پشتیبانی و تعمیق فعالیت‌های سازمان‌ها، بنیادها و مؤسسات مردم نهاد در زمینه تشکیل، تحکیم و تعالی خانواده اضافه گردد.

۲- توسعه کمی و کیفی برنامه‌های رسانه ملی به منظور ارتقای جایگاه و نقش خانواده از طریق تشکیل شورای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی خانواده و راه‌اندازی شبکه مستقل رادیویی و تلویزیونی خانواده با هدف الگوسازی، ترویج و نهادینه‌سازی و مبانی و ارزش‌های اسلامی و ویژگی‌های سبک زندگی خانواده اسلامی - ایرانی مدنظر قرار گیرد.

۳- ارتقاء و گسترش نقش نهادهای دینی و روحانیت در امر تشکیل، تحکیم اعتلای معنوی خانواده و ارائه الگوی خانواده تراز اسلامی مدنظر قرار گیرد.

۴- الزام وزارت بهداشت و درمان درخصوص اعمال سیاست‌های ازدیاد و یا تنظیم خانواده براساس آمایش جمعیتی که منجر به ازدیاد نسل در مناطق با رشد کم و کاهش رشد جمعیت در مناطق با رشد سریع جمعیت گردد (توسعه کمی و کیفی جمعیت و توازن در رشد جمعیت در مناطق جغرافیایی و براساس آمایش جمعیتی)

۵- توسعه و قانونمند کردن دوره‌های آموزش قبل، حین و پس از ازدواج و طلاق بر اساس سبک زندگی اسلامی - ایرانی و اصلاح محتوا و روش آموزش‌های موجود براساس مفاهیم دینی مدنظر قرار گیرد.

۶- ثبات بخشیدن به فرایند ازدواج و طلاق با تاکید بر گذراندن دوره‌های آموزش و مشاوره‌های پیش از ازدواج و طلاق.

۷- اصلاح و تکمیل قوانین مدنی، کیفری با رویکرد تقویت نهاد خانواده و پیشگیری از

اضمحلال آن.

۸- در بند ۲ ایده‌ها و محورهای پیشنهادی، بکارگیری قیود بهنگام، آگاهانه، پایدار و ساده بعد از ازدواج پیشنهاد می‌شود.

۹- در بند ۲۱ با عنایت به اهمیت بازنگری و اصلاح برنامه‌های کلان اقتصادی با رویکرد تقویت بنیان خانواده، کنترل مصرف‌گرایی، اسراف و تجمل‌گرایی و ترویج کسب روزی حلال، قناعت و ساده‌زیستی براساس الگوی اقتصاد اسلامی هم مدنظر قرار گیرد.

۱۰- بازنگری در نظام اشتغال و تحصیل بانوان با رویکرد حفظ و ارتقاء منزلت و نقش همسری و مادری زن در خانواده، به رسمیت شناختن شغل خانه‌داری و برخورداری زنان از مزایای مادی و معنوی و بیمه‌های اجتماعی و... مدنظر قرار گیرد.

۱۱- گسترش و ارتقاء خدمات مشاوره، مددکاری اجتماعی و مداخله در بحران خانواده و توسعه کمی و کیفی مراکز ارائه خدمات به آسیب‌دیدگان اجتماعی مدنظر قرار گیرد.

۱۲- در بند ۴۱ علاوه بر نظام مشاوره، استقرار سامانه‌های معاضدت‌ها و داوری‌های اجتماعی با تاکید بر محوریت مسجد برای مشکلات و دعاوی مرتبط با خانواده مدنظر قرار گیرد.

۱۳- رصد و شناسایی سیاست‌های کلان اقتصادی (مثل شیوه هدفمندسازی یارانه‌ها) که می‌توان به معیشت خانوارها لطمه بزند و زمینه‌سازی لازم برای اقدامات اصلاحی و پیشگیرانه بهنگام در چنین سیاست‌ها و اقدامات، مدنظر قرار گیرد.

۱۴- ارائه الگوی خانواده فاطمی(س) و برجسته‌سازی گروه‌ها، افراد و خانواده‌های الگو مدنظر قرار گیرد.

۱۵- توجه ویژه به مفاهیم رشد و تعامل یکپارچه کودکان (DCE) مبتنی بر مفاهیم دینی در محیط خانه مدنظر قرار گیرد.

۱۶- تعالی بخشی به نقش کارآمدی فعالان، فعالیت‌ها، فرصت‌ها و ظرفیت‌های مؤثر در قوام و تعالی خانواده و بازمهندسی و تقویت نهادهای اجتماعی در راستای صیانت از نهاد خانواده مدنظر قرار گیرد.

۱۳- رصد و شناسایی سیاست های کلان اقتصادی (مثل شیوه هدفمند سازی یارانه ها) که می توان به معیشت خانوارها لطمه بزند و زمینه سازی لازم برای اقدامات اصلاحی و پیشگیرانه بهنگام در چنین سیاست ها و اقدامات، مدنظر قرار گیرد .

۱۴- ارائه الگوی خانواده فاطمی (س) و برجسته سازی گروه ها، افراد و خانواده های الگو مدنظر قرار گیرد.

۱۵- توجه ویژه به مفاهیم رشد و تعامل یکپارچه کودکان (DCE) مبتنی بر مفاهیم دینی در محیط خانه مدنظر قرار گیرد.

۱۶- تعالی بخشی به نقش کارآمدی فعالان، فعالیت ها، فرصت ها و ظرفیت های مؤثر در قوام و تعالی خانواده و بازمهندسی و تقویت نهادهای اجتماعی در راستای صیانت از نهاد خانواده مدنظر قرار گیرد.